

„Primorec“ izhaja vsakih štirinajst dni kot priloga „Soči“ brezplačno; drugače stane po pošti ali na dom pošiljan za celo leto 80 kr.; za tuje države več poštni stroški. „Soča“ z „Gosp. Listom“ in „Primorcom“ stane na leto 4 gld. 40 kr. — Uredništvo in upravnništvo je v Tržni ulici (Mercato) 12, II.

Primorec

Domači oglasi sprejemajo se le iz narodnih krogov. Plačujejo se: za šesterostopno petilvrsto enkrat 5 kr., dvakrat 9 kr., trikrat 12 kr., večkrat po pogodbi. Vsa plačila vrše se naprej. — Posamične številke se prodajajo po 2 kr. — Rokopisi se ne vračajo.

Goriške novice.

Čitalniški izlet preteklo nedeljo v Vrtojbo se je prav lepó obnesel. Udeležilo se ga je okoli 70 oseb. Zabava v prijaznih in res krasnih prostorih Lasičeve krčme je bila prav živahna in mnogovrstna. S hiše so plapolale zastave, domači fantje so pa s streljanjem pozdravljali drage goste iz Gorice. Izbralo se je bilo ondi tudi mnogo domačinov, ki so oduševljeno prepevali narodne pesmi.

Prihodnjo nedeljo ne bo posebe nanznanjenega izleta, ker nas naši vrli Šempeterci vabijo k svoji prvi veselici novega društva „Slovenska zveza“. Ker smo prepričani, da vsak Slovenec v Gorici dobro vé, kakošen pomen ima narodno gibanje v okolici tudi na mesto, smemo pričakovati, da pojde v nedeljo v Št. Peter vsakdo, kdorkoli namerava zapustiti mestno zidovje.

V nedeljo teden pa bo izlet v Miren.

Porotniki za prihodnje zasedanje so naslednji: Bolko Anton v Gorici. — Barazzetti Alojz v G. — Bisiach Jos. v G. — Chiurli Ant. v G. — Komel Jos. na Ajševici. — Delmestri Jos. v Stračičah. — Morpurgo Benedikt v G. — Mighetti Ljud. v G. — Modolo Jos. — Dr. Nardini Emilij v G. — Dr. Venuti Karol v G. — Valentinuzzi Karol v G. — Faganel Josip v Oseku — Hausner Ivan v Gorici. — Kovačič Avgust v Solkanu. — Lokar Anton v Ajdovščini. — Muha Edvard v Solkanu — Monari Anton v Šempasu — Pečenko Franc v Batujah — Palik Andrej v Vel. Žabljah — Zimic Martin v Plaveh — Chiozza Jos. v Škodovaki — Candussi Franc v Romansa — Claricini pl. Edvard v Versi — Colombicchio pl. Gustav v Korminu — Dreossi Anton Ivan v Červinjanu — Delmestri Josip v Višku — Fabris Franc v Ronkah — Mreule Leop. v Farri — Peric Jos. v Doberdolu — Strassoldo grof Tristan v Joanizu — Strassoldo grof Nikolaj v Strassoldu — Strassoldo grof Anton v Ajellu — Gregorič Josip v Bolcu — Podreka Karol v Volčah.

Namestniki: Aviani Peter — Casagrande Karol — Comel Josip — Kpfol Štefan — Morpurgo Josip — Motz Josip — Pallich Josip — Venuti Valentin — Venuti Alojzij.

Letos je bilo tisto „kolo sreče“ kakor nalašč prav naklonjeno Slovincem, da jih je 12 vrglo na svetlo. Slovenska porotna klop je torej letos mogoča, morebiti prvič, odkar obstoji.

Ker vitez Tonkli kot tožitelj gotovo tudi ne bo izključeval Slovencev in na mesto njih puščal nasprotnike, tedaj se smemo nadejati čisto slovenske porotne obravnave v njegovi pravdi proti našemu uredniku.

Naše pošte. — Zadnja številka „Soče“, ki je bila namenjena v Ločnik pri Gorici (z jasnim tiskanim naslovom!) je šla v Kostanjevico na Krasu! Kakó je to mogoče?

Ali pri ekspediciji na goriški pošti ni nikogar, ki bi znal slovenski? Ali nima ekspedicija največ posla uprav s slovenskimi pošiljatkami po celi deželi?!

Deželna učiteljska konferenca bo letos od 13. do 16. sept., torej 4 dni. Ob enem bo takrat razstava učil in šolskih pripomočkov.

Sadjerejski tečaj začel je v ponedeljek na goriškem poskušališču. Došlo je 7 Slovencev. — Ali pouk je le v italijanskem jeziku in bo vsled tega skoro brez uspeha, ker nekateri Slovenci ne razumejo prav nič italijanski, drugi pa le malo! — Ali ni škoda časa in denarja? Naj se vendar potrebno ukrene, da Slovenci dobé pouk v slovenskem jeziku!

„Učiteljsko društvo za goriški okraj“ imelo hode dne 14. junija t. l. ob 9. uri predpoldne v Gorici na slov. od. dež. kmet. šole zborovanje z naslednjim vzporedom: I. O učiteljskem domu, ali konviktih. II. Dopis „Zaveze“ glede let. zborovanja. III. Posamezni predlogi in nasveti. IV. Pevska vaja. K obilni udeležbi uljudno vabi Odbor.

Iz dolenske županije v Brdih smo dobili že več dopisov, ki se silovito upirajo razdelitvi občine. Razlogi, katere dopisi navajajo, so takó prepričevalni, da ni mogoče višjim oblastnijam potrditi deželnozborskega sklepa. — Te razloge in še mnoge druge porabimo za članek v prihodnji številki „Soče“.

Strela je danes teden udarila 40-letnega Blaža Mozetiča v Biljah; zadela za je na hrbet, krožila okoli telesa in potem šla v čevlje. Hitra pomoč mu je rešila življenje.

Osepnice. — Takó hočemo odslej tudi mi dosledno imenovati tisto grozno nalezljivo bolezen, katero smo doslej imenovali „kože“. (Mi smo takó imenovali, kakor tudi razni drugi slovenski listi, ospice ali pri nas takozvane marusklje. To je dalo povod kobariškemu kaplanu, da se je v „Slovincu“ povsem po nepotrebnem razkoračil, dasi smo mi o teh osepnicah ali „kozah“ v kobariški okolici prav natančno poročali.)

Te osepnice so se bile torej zatrosile tudi k nam v Gorico, a zdaj so bajé popolnoma izginile.

Škofovo posvečenje. — 24. t. m. bo posvečen v goriški prvostolnici mons. Andrej Sterk, novoimenovani škof za Krk.

Neoporečnost zapisnikov. Sodni dvor v Gorici je razsodil v kazenski obravnavi proti dvema solkanskima čuvajema, da kar stoji zapisano v zapisniku, to je kakor pri bito. Na to okolnost moramo še posebe opozoriti svoje čitatelje; vsakdo naj sam pazi, da ga je sodnik dobro razumel in takó tudi prav razumel, da ne bo kakih sitnostij. Naravno pa je, da vsak Slovenec naj zahteva slovenski zapisnik, sicer ne more sam presoditi, ali je vse takó zapisano, kakor je pričal.

Specijalni repertorij krajev na avstrijsko-ilirskem Primorju. — Izdala e. k. osrednja stalična komisija na podlagi popisa ljudstva dne 31. decembra 1890.

Tako se zove knjiga, ktera je pred kratkim časom izšla na Dunaju. V njej se nahaja marsikaj, kar bo v prid političnim svrham državne uprave ter javnim interesom prebivalstva. Vendar moramo tudi povedati, da je v knjigi marsikaka napaka, ali boljše rečeno, marsikaka uradna laž, ktero bi bili lahko dotični organi popravili, ako bi bili hoteli. Človek bi pričakoval, da bodo v uradnih knjigah zanesljivi podatki tudi v občevalnem jeziku. A prav v tem oziru nam kažejo uradni spisi največjo nedoslednost. Da je temu tako, navesti hočemo nekoliko zgledov.

Tu v Gorici precej dobro poznamo prebivalstvo po Ajševici in Baronovšču. Uradna knjiga nam pravi, da je po teh krajih 5 Nemcev, 195 Italijanov in le 119 Slovencev. V Stari gori je 127 Italijanov in 153 Slovencev. Kdo se ne smeje taki statistiki?!

Največje statistične napake so se pa vršile po Istri leta 1880., kakor tudi leta 1890. Da je to res, kaže naj samo par zgledov. Leta 1880. ni bilo po vsej poreški občini še nobenega Hrvatov, kar je razvidno iz uradnega popisa (uradni popisi so vendar zanesljivi!), pač pa čez 6000 Italijanov, nekaj Nemcev in nekaj Slovencev. Deset let pozneje pa je bivalo toč 4904 Ital. ter 3347 Hrvatov. Zakaj pač tudi pri zadnji štetvi leta 1890. niso utajili Hrvatov? Odgovor na to ni težak. Kako bi mogli Hrvatje pri volitvah zmagovati, ako jih ni?! — V bužetski občini je leta 1880. stanovalo 5465 Italijanov in 4858 Hrvatov. V desetih letih pa se je skrčilo število Italijanov tako, da jih je bilo le še 752, število Hrvatov pa je poskočilo na 12,185. Nekatere vasi v tej občini, ktere so bile leta 1880. še popolnoma italijanske (na papirju in v uradnih poročilih), kakor Črnica, Krušvari, Mali in Veliki Mlum, Osliči, Podkuk, Vrh itd. so se v desetih letih popolnoma pohrvatile. Poznamo pa še prav mnogo vasij po Istri, ktere so, dandanes še popolnoma italijanske po uradnih statistikah, a postanejo čez nekaj let hrvaške ali pa slovenske.

Na drugi strani so se pa nekatere vasi v teku desetih let tudi poitalijančile (na papirju). Vas Kastelvenere v piramski občini je bila leta 1880. čez popolnoma slovenska. Živelo je ondi 863 Slovencev, 1 Nmec in nobeden Lah, deset let pozneje, to je leta 1890. pa je bivalo tu 754 Italijanov in le malo Slovencev. Jednaki čudeži so se godili tudi drugod. V Rojanu pri Trstu je bilo leta 1890. le 376 Slovencev, Italijanov pa 1783. Kdor hoče verjeti, da je v desetih letih mogoča taka prememba, kar se tiče občevalnega jezika, pa naj verjame. Naloga vlade bi bila, da bi nekoliko gledala dotičnim organom na

prste, da bi se ne vršil tak statističen humbug, ker drugače je res škoda za denar, kateri se porabi za take namene.

V Vrtojbi oživi tamošnja Čitalnica k živahnejšemu delovanju. Pristopilo je lepo število novih vdov. Društvo dobi najbrže tudi lepo dvorano v Lasičevih prostorih. — Ta novica je močno razveselila goriške izletnike preteklo nedeljo, ki so imeli priliko, občudovati veselje tamošnjih mladeničev in mož do lepega narodnega petja. Ker pride tjakaj tudi mlad in glasbeno jako nadarjen učitelj, smemo se nadejati, da Vrtojba postane prav živahna narodna postojanka v lepi naši okolici.

Na Žagi se odpré 11. t. m. poštni urad; pečal se bo s pisemsko in vožno pošto in bo ob enem nabiralnica za poštno hranilnico. Zvezo bo imel z obema poštnima vozoma med Gorico in Bolcem, oziroma Trebižem.

V kanalskem Lomu se je utopila v živinskem napajališču 6-letna deklica. — Na Banjšicah je enaka nesreča dohitela neko dveletno deklico. — Stariši!

Furlanska železnica. — Od 10. t. m. naprej začne na tej novi progi pravi promet. Iz Trziča bodo vlaki odhajali ob 6:05 in 10:35 zj. in 6:05 in 10:50 zvečer. Iz Červinjana pa ob 4:50 in 8:25 zj. in 2:05 in 4:20 pop. Oddaljenost znaša 17 km; vožnja bo trajala 55 minut.

„Slovensko Alojzijevišče“. — To društvo bo imelo 14. t. m. ob 10. zjutraj v goriškem semenišču svoj občni zbor. Pri tem zborovanju se bo pretresoval tudi nasvet odbora o nakupu svoje hiše, da ne bo treba iskati zavetja pri zasebnikih. Dobra misel! — Č. g. Jos. Štrancar v Kamnjah nam je poslal za „Al.“ 5 gl., katere smo oddali denarničarju. Bog povrni!

Komedija. — Pod tem naslovom je objavil „Slovenec“, ki nam ni posebno naklonjen, sledeči dopis iz Gorice:

„Zadnji „Goriški Vestnik“ ima skrajno ojster in neotesan članek proti uredniku „Soče“, ker je ta v zadnji številki razvil novo misel, da od zdaj naprej ne sme več veljati staro načelo: „Svoji k svojim“, ampak novo: „Kupujte le pri somišljenikih“. Od začetka smo menili, da je goriški prepir tragedija in gosp. A. Gabršček mučenik, kakor je sam pisal, zdaj pa se nam svita, da je naš prepir le bolj komedija, ki se že završuje z znanim goriškim pozdravom: „Očca, pejte ga nutar, homo dali ana (h)lača za vaša sina“.

Razburjenost v Kobaridu. — Cestni odbori v Bolcu, Tolminu, Cerкну in Kanalu so podali visoki vladi po poslancu za mesta in trge visokor. grofu Francu Coronini-ju peticijo za zgradbo ceste na levem bregu Soče od Kanala do Sv. Lucije, oziroma tudi dalje do Kobarida. Prošnja ima v prvi vrsti namen, pridobiti tej cesti državno podporo, ker primerne deželne podpore so imenovani cestni odbori gotovi.

Ta prošnja je vzbudila v Kobaridu velikansko razburjenost, kajti Kobaridci že vidijo v duhu, kakó vsi vozniki puščajo Kobarid na strani in vozijo na levem bregu Soče proti Bolcu. V takej razburjenosti je umljivo, da ni lahko trezno premisliti vseh besed, ki padejo, in vseh pisem, ki se napišejo; zato je v takih razmerah marsikaj odpušljivo, kar bi drugače ne bilo.

Najpoprej je treba vedeti, da gre v prvi vrsti za to, da se zgradi skladovna cesta

od Kanala do Sv. Lucije; cesto od Tolmina do Kobarida ob levem bregu Soče želé v prvi vrsti Bolčani in potem prizadete občine. Za ta dve cesti se potezajo vsi štirje prizadeti cestni odbori. Zató tu ne pomaga prav nič vsa razburjenost, marveč treba je stvarne razloge lepó zbrati v posebno peticijo in nastopiti isto pot, kakoršno so ubrali cestni odbori. Odločno pa svarimo pred vsakršnim nepremišljenim korakom, ki bi se utegnil hudo maščevati. — Dalje svetujemo na podlagi došlih nam informacij, naj se v take posle nikar ne utikajo osebe, ki utegnejo Kobaridce le osmešiti in odvrniti jim vse zagovornike, ne pa da bi jim kaj koristile. — Umejjemo razburjenost tamošnjih tržanov, ko si mislijo cesto na drugi strani Soče, ali uprav zató moramo svetovati k previdnosti in treznosti.

Iz Bolca, 3. junija. — V zadnjem dopisu (posebni naročniki „Primorca“ ga dobé v prilogi. U r e d n.) sem omenil lep napredek naše „Narodne Čitalnice“, ki dela vso čast predsedniku g. Aloj. Sorču, vsem odbornikom in sploh vsem nam Bolčanom. Danes izrazim še enkrat srčno željo, da bi to naše vrlo narodno društvo vedno takó delovalo, kakor je letos pričelo. V to so nam porok naše vrle učiteljske moči, o katerih sem govoril že zadnjič.

Pri nas se je snovala tudi ženska podružnica sv. C. in M., ali vsa reč je potem nekam zaspala. Nočem preiskovati uzrokov; le toliko rečem, da to ni posebno hvalevredno, zlasti zató, ker je ona novica že bila prišla v javnost.

Naše olepševalno društvo se tudi trudi po svojih močeh, da bi olepšalo trg in okolico. V kratkem času svojega delovanja je že veliko storilo in veliko nasadilo! Le naprej takó!

Pa tudi naš gosp. nadučitelj Kristijan Bratina se hvalevredno še posebe trudi za olepšanje trga. Pred šolskim poslopjem je takó lepo uredil in umetno obsadil ves prostor, da je pravo veselje, iti tam mimo. Hvala mu!

Sploh moramo priznati, da imamo vzgledno šolo; otroci so dobro poučeni v vseh potrebnih rečeh in se vedno lepše vedejo. Hvala gg. učiteljem duhovnikom!

Ostala Slovenija

Legina šola v Križu je bila povod burni razpravi v mestnem zastopu tržaškem. O tej razpravi čitamo v „Edinosti“ sledeče poročilo:

Svetovalec Spadoni interpeluje predsednika, dali je res, da je prišla na magistrat neka namestnišvena naredba, v kateri se grozi, da se zapre „Legina“ šola v sv. Križu, ako se ne izključijo v treh dneh vsi otroci slovenske narodnosti, katere je vsprejela „Lega“ v svojo šolo. Predsednik Mojzes Luzzatto pojasnuje to stvar tako-le: Nekoliko dnij po odprtju „Legine“ šole v sv. Križu poslal je okrajni šolski nadzornik magistratu dopis, s katerim ga pozivlja, da odredi potrebno, da se povrnejo iz „Legine“ šole vsi dotični otroci slovenske narodnosti, ki so prestopili iz slovenskih osnovnih šol v „Legino“ šolo, in to zaradi tega, ker je do-

voljen med šolskim letom prestop iz jedne šole v drugo le tedaj, ako se premeni kraj bivanja. Poleg tega pa se morajo otroci, ki prestopijo iz jedne šole v drugo šolo, v kateri je poučni jezik različen od poučnega jezika v prej obiskovani šoli, podvreči posebnemu izpitu, v dokaz, da so vsaj toliko zmožni poučnega jezika nove šole, da bodo mogli vspešno slediti pouku. Magistrat je odgovoril na to, da veljajo te določbe le za javne šole, nikakor pa da se ne smejo vporabiti za zasebne šole. Okrajni šolski nadzornik je odgovoril, da hoče v tej stvari prositi namestništvo razsodbe. Namestnišvena naredba v tej stvari odločuje res, da se mora „Legina“ šola v sv. Križu podvreči naredbam, veljavnim za vse šole in **da mora odpraviti tekom 3 dnij v prej obiskovano šolo vse otroke slovenske narodnosti.** Ako se to ne zgodi, odredi namestništvo, **da se mora šola zapreti.** — Svetovalec Spadoni se zahvali na pojasnilu in predlaga nujni predlog: „Ker bi zagroženi korak utegnil predsodno vplivati na moralne interese prebivalstva italijanske narodnosti; ker so podatki, katere je dal okrajni šolski nadzornik — ki je duša vse slovenske agitacije za šole v naši občini (!) — vse drugo prej nego natančni; ker znajo slovenski otroci v sv. Križu jako dobro toliko laško, kolikor je treba, da morejo slediti pouku, v tem pa, ko se radostno vsprejemajo v nemške šole v mestu otroci italijanske narodnosti, ki ne znajo niti besedice nemški: pozivlja se šolska komisija, da se takoj prične baviti s tem težkim vprašanjem ter da sporoči, kakor hitro mogoče mestnemu svétu o stvari in da predloži potrebno resolucijo“. — No, ta klasični nujni predlog je vsprejel zbor seveda soglasno, izvzemši okoličanske poslance, katerim sta se to pot pridružila — čudež! konservativca Schellander in pa Tomasich.

Dolenjska železnica je bila slovesno otvorjena 31. maja. Došlo je mnogo visoke gospode z Dunaja. Slavnostni vlak je bil na vseh postajah svečano sprejet. To je pač bil: „Najlepši dan — za dolenjsko stran!“

„Ljubljanski Sokol“ priredil je v nedeljo prvi izlet v Novo mesto; vlak je štel 27 voz in 2 stroja, a vozil je nad 1000 udeležencev. To je bil v Novem mestu naroden praznik!

„Narodni Dom“. — To društvo je imelo v soboto občni zbor v „Ljubljanski Čitalnici“. Predsednik dr. Karol vitez Bleiweis naglašal je v svojem govoru, da želi odbor navodila o nekaterih važnejših točkah, katerih odbor ni hotel rešiti na svojo odgovornost, omenjajoč posebno po „Glasbeni Matici“ sproženo vprašanje glede povečanja dvorane v prvem nadstropji. Delo pri zgradbi sedaj lepo napreduje, tako da se smemo nadejati, da bode „Narodni dom“ vsaj do konca avgusta pod streho. Predsednik izraža konečno željo, naj bi tudi gmotna podpora tega eminentno narodnega podjetja bila izdatnejša. Potem poročal je g. ravnatelj Šubic v imenu odbora o predlogu „Glasbene Maticice“, naj bi se dvorana v prvem nadstropji proti vrtu za 6 m. podaljšala. Ker je „Glasbena Matica“ jedno najvažnejših naših društev, treba je, da se želja njena temeljito in vsestranski pretresa. Govornik omenja, da sta v „Narodnem domu“ projektovani dve veliki dvorani in sicer „Sokolova“ telovadnica

v parteru in koncertna dvorana v prvem nadstropju. V telovadnici, ki bode elegantnejša, nego katera koli dosedanjih dvoran v Ljubljani, bode prostora z galerijo vred za 2422 oseb, ter jih bode skoraj 1000 lahko sedelo. Tudi gornja dvorana je za 60 kvadratnih metrov večja, nego-li dvorana v tukajšnji „Tonhalle“ ter bode imela prostora vsaj za 300 sedečih in 600 stoječih, torej skupaj 900 oseb, kar za naše razmere pač popolnem zadostuje. Ako pa bi se dvorana po želji „Glasbene Matice“ za 6 m. podaljšala, postala bi za mnogotere namene skoraj nerabljava ter bi na primer pri plesnih zabavah bila videti prazna, ako bi ne plesalo 200 parov; da pa zabav v tako velikem stilu pri nas ni, je znano. Po izjavi vrhovnega gradbenega nadzornika g. prof. Wagnerja iz Gradca bi se dvorana pač lahko nekoliko podaljšala, ali k večjemu za 3 m. Stroški za tako podaljšanje iznašali bi okolu 5000 gold., samo ob sebi pa je umevno, da bi vsled tega tudi kurjava bila razmerno dražja. Ravnatelj Šubie konečno naglašja, da dvorana tako, kakor je projektovana, pač zadošča za naše razmere in da torej ne kaže, podaljšati jo v zmislu po „Glasbeni Matici“ izražene želje. Gospoda dež. sod. svetnik Vencajz in dr. Kušar sta naglašala, da bode gornja dvorana za velike koncerte nedostatna in najbrže že čez nekoliko let premajhna; potem pa bi stalo podaljšanje precej več nego danes; priporočata torej predlog „Glasbene Matice“. Pri glasovanju pa se je predlog „Glasbene Matice“ odklonil. Ravnatelj Šubie poročal je nadalje o oddaji tesarskih del za „Narodni dom“. Za ta dela oglasili sta se tvrdka Knez & Zupančič ter kranjska stavbinska družba. Po daljši debati vzprejet je bil predlog g. dr. Tavčarja, naj se oddaja teh del prepusti odboru. Predsednikom društva je bil zopet izvoljen gospod dr. Karol vitez Bleiweis, v odbor pa gospodje: Duffe Jan, Gogola Ivan, Hribar Ivan, Lah Evgen, cesarski svetnik Murnik Ivan, Pirc Gustav, Pleteršnik Maks, Souvan Ferdinand, dr. Stare Josip in dr. Vošnjak Josip; za 11. člana odborovega treba bode ožje volitve. V pregledovalni odsek bili so izvoljeni gospodje: Knez Ivan, Ravnihar Fran, Skaberne Avgust in Souvan Fran; za 5. člana tega odseka treba bode tudi ožje volitve. Ker je mej skrutinijem bilo mnogo članov odšlo ter občni zbor ni bil več sklepčen, moralo se je zborovanje zaključiti ter se bode moral še jedenkrat sklicati občni zbor, da se rešijo še ostale točke dnevnega reda!

„Banka Slavija“ je obhajala, kakor smo poročali, binkoštno soboto svojo 25-letnico. Doslej še nismo prišli do tega, da bi mogli kaj več poročati o tem znamenitem dnevu velevažnega slovanskega denarnega zavoda. — Naš urednik je bil namenjen, osebno udeležiti se zborovanja in slavnosti, da bi priporočal nekatera naša narodna podjetja za podporo. Ali ker ga je bila par dni prej zgrabila hripa, moral je ostati doma v postelji; zato je pa kot večleten član banke „Slavije“ poslal občnemu zboru svoj predlog, kateri je obširno utemeljil v češkem jeziku. Čujemo, da ta korak ne bo povsem brez uspeha.

Novi cestni zakon, kateri je sklenil deželni zbor goriški, je presv. cesar potrdil z najvišjim odlom dne 21. maja 1894. —

Novi zakon je važen napredek v deželnem zakonodajstvu, kajti prav tega zakona smo živo pogrešali. — Deželni uradnik g. Ernest Klavžar je temu zakonu dodal uvod in veliko prav poučnih opomb in pojasnil, ki bodo dobro služile našim cestnim odborom, gg. županom, starašinam in sploh vsem, ki se zanimajo za cestno upravo. — Zakon je natisnila naša tiskarna v lični knjižici; prodaja se brez poštnine po 20 kr. — Kdor želi knjižico imeti, naj se oglasi kar z dopisnico; denar pošlje potem poštnine prosto po čeku poštne hranilnice. — Cestnim odborom in sl. županstvom je pošljemo po več iztisov v razprodajo med udi in starašini.

Za slov. obrtno šolo v Gorici so dalje poslale peticije naslednje županije: Št. Viškgora, Grahovo, Bolec, Povir, Šebrelje in Sv. Lucija. — Zadnjič smo po ponoti izpustili županiji Dornberg in Kamnje. — Županija Ajdovščina je poslala peticijo za obrtno-nadaljevalno šolo. — Katere županije so poslale peticije naravnost ministerstvu, nam ni znano.

Furlanska volitev. — Na mesto pokojnega deželnega poslanca Del Torra je odbor županov gradiščanskega okraja postavil za kandidata župana v Campolungu g. Vincenca Michieli-ja.

Imenovanje. — Gosp. Avgust Kaus, računarski podčastnik 74. bramborskega batalijona je bil imenovan namestniškim kancelistom.

Nemški Schulverein je imel v nedeljo v našem Panovcu veliko nemško slavnost; imela je povsem c. kr. lice, kajti glavni reditelji so vsi c. kr. uradniki. In to v Gorici! Znamenje časa!

Vipavska železnica. — Trgovski minister grof Wurmbbrand je odgovoril na interpelacijo naših poslancev v zadevi vipavske železnice. Obljubil je, da vlada se bo na jesen resno bavila s tem uprašanjem.

Furlanska železnica se slovesno otvori prihodnjo nedeljo 10. t. m. Slavnostni vlak odide iz Tržiča ob 9. uri 40 minut predpoludne ter pride v Červinjan ob 11. uri 8 minut. Slovesni sprejem gostov se bo vršil najprej v Tržiču ter se bo ponavljal po vseh postajah do Červinjana, kjer se pripravi gostom slavnosten obed. Slavnosti se udeleži tudi trgovski minister grof Wurmbbrandt, ki bo potem baje gost deželnega glavarja. Drugi dan se izroči progja javnemu prometu v splošno porabo. To železnico opisovali so kot vir novega blagostanja za Furlanijo. Prihodnost pokaže, v koliko so bile te nade opravičene. Gotovo je, da po zvezi z obmorsko italijansko železnico bo nova progja Trstu v veliko korist, pa tudi Furlaniji ne v škodo.

Goriško pokopališče. — Poročali smo, da visoka c. kr. vlada je vsled interpelacije visokor. g. Alfreda grofa Coroninija poslala inženirja Tomasija v Gorico, da preišče naše novo pokopališče. Njegovo poročilo je povsem stvarno, kar pa našim veljakom ni po volji, zlasti nekaterim židom. (Kaj to njim, saj oni imajo svoje pokopališče!) Učerašji teden se je o tem vprašanju bavil zdravstveni svet v Trstu; seje sta se udeležila tudi župan Maurovich in dr. Aron Luzzatto iz Gorice, ki sta seveda zagovarjala naše pokopališče. — Ali prepričani smo, da visoka vlada bo verjela g. Tomasiju, ki je prinesel seboj v Gorico zdrave oči in dober nos pa nepristransko hladni razum, da je mogel stvarno

presoditi, kakó pravične so vse naše pritožbe proti „kopališču za mrtve“ v Žabjem kraju.

Tržne cene. — Kava santos 158, sandomingo in java 168, portoriko 180, cejlon 185, moka 188. — Sladkor 34 do 35. — Slanina 52. — Maslo surovo 68, kuhano 84. — Moka št. I. 12·70, II. 11·80, III. 11·—, IV. 10·60, V. 10·30. — Turšica 5·80, bela 5·50, činkvantin 6·20, žitna zmes 5, otrobi debele 4·60, drobne 4. —

Književnost. — V Katoliški tiskarni v Ljubljani je izšel že 11. sešitek Wolfovega slovarja, ki prinaša besedno gradivo od ognjemeten do oznati. S prihodnjim sešitkom bo menda dovršen prvi del tega znamenitega slovarja, kateremu bodo dodana obširniša pojasnila o njegovi uredbi in osnovi. — Ljubljanski knjigovoz g. J. Bonač je priredil lepe, ukusno izvršene platnice, ki bodo veljale s poštnino vred 1 gl. 10 kr..

Razgled po svetu.

Državni zbor je bil nepričakovano zaključen v soboto. — Delegaciji se snideta v septembru; zdaj to ni bilo mogoče, ker nastala je ministerska kriza na Ogerskem, ki ni še rešena. Delegatom za Goriško je bil izvoljen grof Alfred Coronini, namestnikom pa Jordan; Kranjsko bo zastopal kanonik Klun; v Istri je žreb določil Laha Bartolija in za namestnika Rizzi-ja.

Levičarji kažejo čedalje bolj svojo nezadovoljnost s trgovskim ministrom Wurmbbrandom, ker je nadahnen s precejšnjo mero protisemitizma; on je odločen Nemec, ali kot tak vidi, koliko škode trpi nemštvo zaradi židovstva. Ali ker so levičarji povsem v rokah židov, je umevno, da so nejevoljni na Wurmbbrandu in bi ga radi spodrinili.

Poljaki in Malorusi. — Poljaki se prizadevajo, da pritegnejo h koaliciji tudi maloruske poslance. Ti so se dolgo časa upirali, a ko je odstopil njih vodja dr. Romančuk, posrečilo se je gališkemu namestniku vender dognati kompromis. Priznati moramo, da so pogoji tega kompromisa za Maloruse dosti ugodni. Z njim se jim zagotavlja ugodna rešitev dolge vrste nujnih šolskih vprašanj. Dobiti imajo razne ljudske, obrtne in srednje sole ter nekaj vseučiliških stolic: vrh tega dobe dvojezične napise pri vseh uradih, nekatere maloruske šolske nadzornike, skratka, prav izdatne stvari. Zahtevali so tudi pomoč zoper rumunska nasilstva v Bukovini, ki se jim je obljubila, in razdelitev pravoslavne dijeceze bukovinske v rumunsko in malorusko. Tudi to se jim je obljubilo, a do izpolnitve te zahteve je še dolga in trnjeva pot. Za sedaj so se maloruski poslanci zadovoljili s temi obljubami in ostanejo v koaliciji.

Celjska gimnazija je še vedno povod raznim nemškimi društvom, da ropotajo proti Slovincem. Minister je bil obljubil slovenske paralelke na tej gimnaziji in to je Nemce močno razdražilo, kakor da bi se njim s tem zgodila kaka nesreča, ako bi bili slovenski učenci poučevani v slovenskem jeziku.

V Pragi je čedalje večji razpor med mestnim zastopom in vladnimi krogi, zaradi napravljanja samó čeških uličnih napisov. — Ker je upravno sodišče razveljavilo vladino prepoved, delajo pa na druge načine ovire. Takó je redarsko ravnateljstvo poslalo mestnemu zastopu dopis, da si mora pridobiti dovoljenje hišnih lastnikov, ako hoče napise napraviti. Podžupan Podlipny je na to odgovoril, da redarstvo se v te reči nima nič mešati. Pravijo, da vlada namerava razpustiti mestni zastop. Kaj si bo potem ne boljšem?

Kriza na Ogerskem. — Ker se presv. cesar ni hotel udati predlogom ministerskega predsednika Weckerla, da bi se takó zagotovil civilni zakon tudi v magnatski zbornici, podal je ostavko v imenu celega ministerstva. Cesar je ostavko sprejel in ob enem naročil hrvaškemu banu, grofu K h u e n u, naj skuša sestaviti novo ministerstvo. Ta je hitro šel v Pešto in stopil v dogovor z raznimi prvaki liberalne stranke; ali ti so se izrekli solidarni z odstopivšim ministerstvom in niso hoteli pristati v nikake prigovore banove. V ponedeljek je došel v Pešto sam presv. cesar, da bo navzoč, dokler se kriza ne reši. — Ban K h u e n bajè ne more izvršiti poverjene mu naloge; zato jo je cesar izročil zopet Weckerlu, ki pa hoče obdržati vse ministre na dosedanjih mestih, cesar pa zopet presv. cesar ne mara. Ko sklepamo list, ni še nič gotovega znano.

Na Hrvaškem je bila v torek volitev enega poslanca za sabor v mestu Koprivnica. Ta mandat je imel doslej neki vladni kimovec, a v torek je bil soglasno izvoljen kandidat stranke prava. Živio!

Obsojeni Rumunci v Kološu vzbujajo sožalje cele Evrope; vsi znamenitejši listi prav ostro pišejo proti Madjarom. — Vlada je dala vse Rumunce pod nadzorstvo, da bi ne mogli uteči iz dežele, ko višje sodišče — brez dvoma! — potrdi obsodbo. Taka je pravica v sredi Evrope!

V Italiji imajo tudi ministerstvo krizo. Vsi ministri so podali Crispiju svoje mandate na razpolago.

V Bolgariji so zopet nastopili naravni odnošaji; nova vlada je že prevzela vlado, bivši krvolok S t a m b u l o v jej je pa napovedal boj. Dva njegova lista „Svoboda“ in „Plovdiv“ sta že začela udrihati po novi vladi. — Knezu prihajajo od vseh strani kneževine zahvalne brzojavke in deputacije, da je odstranil krvoloka in naredil mir in red v državi. — Rusija se obnaša nasproti tem premembam prav hladnokrvno.

Ruski car je imenoval dosedanjega agenta o Vatikanu, Izvolskega, veleposlanikom. S tem je Rusija stopila v oficijalno zvezo s Sv. Stolico.

Bismark je baje jako nevarno zbolel.

Ameriške homatije. — V tistih južnoameriških državah, katere je neki duhoviti državnik imenoval interesantne, ni nikdar miru. Komaj je pnehala revolucija v Braziliji in v Argentiniji, nastala je v dveh drugih državah. V Peru se je začela od zgoraj. Predsednik republike je umrl in generali se pulijo za nasledstvo, dozdale še z besedami, do boja še ni prišlo. V republiki San Salvador je bilo že več krvavih bitk mej vladno in ustaško. Najnovejše, pa zato še ne verodostojne vesti pravijo, da so ustaši zmagali na celi liniji in da je predsednik republike iz dežele zbežal. No, denarja gotovo ni pozabil soboj vzeti.

Gospodarske novice.

Razširjanje kuge v gobcu in na parkljih. — O tej bolezni, ki je v naših krajih že navadna, čitamo v „Kmetovalcu“ sledeči sestavek:

Bolezen se prenese od bolnih živalij na zdrave ali neposredno po živalih samih, ali posredno na razne druge načine.

Takó se na pr. bolezen zanese po goveji živini, po ovcah, kozah, posebno pa po prasičih, ki so na semnjih prišli z okuženo živino v dotiko. Isto tako se kužna bolezen zanese tudi po poslih, ki imajo opraviti v okuženih hlevih, ali pa tudi po živinskih trgovcih in mesarjih, ki hodijo od vasi do vasi, od hleva do hleva. Ako se okužena živina (posebno pa prasiči) goni po cestah, posebno pa skozi vasi, potem pride nalezljiva snov, ki se nahaja v mehurčkih okoli parkljev, na tla in tako se na ta način lahko okužijo vse živali, ki hodijo pozneje po isti cesti, oziroma po istih tleh.

Še veliko nevarneje je pa, ako se napaja takó okužena čreda v javnih napajališčih, kajti zgodi se potem navadno, da obole vse živali, ki se kasneje napajajo v istem napajališču. Na ta način se zgodi, da obole na ti kužni bolezni hipoma in nepričakovano mnoge, če ne vse živali v istem kraju.

Kuga v gobci in na parkljih se pa zanese tudi s tem, da kmetovalci iz okuženih krajev obiskujejo hleve v neokuženih krajih. Potem z izposojevanjem hlevske in vozne oprave, z nakupovanjem krme in klaje iz okuženih gospodarskih poslopij, s tem, da se spravlja okužena živina v gostilniške hleve in v hleve pri mlinih. In potem se sploh prenaša bolezen po vseh ljudeh, ki imajo opraviti z domačo živino v okuženih krajih.

Če tudi se večkrat ne da dokazati, od kod in kako se je zanesla kuga, gotovo pa je vedno, da je obolela živina na eden ali na drug način prišla v dotiko z okužno snovjo (s kužnino.)

Krmljenje z zeleno deteljo. — Prav rado se dogaja, da se tedaj, kadar je dosti sveže detelje, katero živina tako rada je, mnogo te dragocene krme potratiti, ker se je živini često več poklada, nego je more pojesti.

Z deteljo pa moramo že zató o pravem času varčno ravnati, ker nam je po zini, ko živino krmimo večinoma s senom, nekako krepilno krmilo, katero bi morali kupovati, ako bi ne imeli detelje. Štedimo torej tedaj, kadar je čas. Štedimo pa z deteljo, če je živini ne pokladamo preveč, t. j. ne toliko, kolikor bi je hotela pojesti, marveč, kolikor je treba za pravo razmerje redilnih snovij.

Najlaže se pa potratiti pride v okom, ako med zeleno deteljo pomešamo nekoliko slame ter oboje skupaj zrežemo. Na ta način bode živina primorana jesti tudi slamo, česar bi sicer ne storila. Ob enem se taka mešana rezanica tudi zategadelj priporoča, ker je živina, kateri se zelena detelja poklada v tej obliki, nikdar ne raztrese in potepta toliko, kolikor tedaj, če ima celo in samo deteljo pred seboj. Pokladanje detelje v manjši množini na mleko prav nič slabo ne upliva.

Kako posejano polje ubraniti vran. Krokari in vrane so sicer koristne ptice, a na posejanem polju napravijo vendarle večkrat prav mnogo škode, ker izbrskajo seme iz zemlje je pojedjo in tako setev že v kali uničijo. Da se torej ti „nebodijhtreba“ odpodé od posejanega polja, priporočajo nekateri kot sigurno sredstvo to le: Postreli nekoliko teh ptic, položi jih potem z razprostrtimi perutnicami na posejano polje, in nobena vrana si ne bo upala več nánje. Prilete namreč, hoteče si poiskati živeža na posejanem polju, ali koj ko ugledajo na tleh razprostrta trupla ubitih ptic, odleté s silnim krikom ter ostanejo nekoliko časa kriče po drevju sosednega

polja, potem se pa zopet oddaljijo in se na dotično polje nikdar več ne vrnejo.

Kruh obvarovati, da ne plesni. — Hlebi naj se koj po peki denejo v žakelj, v katerem je še nekaj moke, in sicer tako, da hleb leži na hlebu z gornjo skorjo. Žakelj naj se potem zaveže in obesi v zračen hram. Tako spravljeni kruh ostane 4 do 6 tednov svež in prav nič ne plesni. Predno se hleb načne, osnaži naj se s čisto ščetjo in položi čez noč v klet, da postane zopet mehak.

Izdajatelj in urednik A. Gabršček.
Tiska „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček.

I. Cej gostilničar v Židovski ulici št. 5 toči naravno brisko vino.

Andrej Jakil, tovarnar usnja v Rupji, ima svojo prodajalnico v Gorici na levem voglu s Kornja v Gosposko ulico. Usnje in podplate vseh vrst prodaja po zmernih cenah. Enako druge potrebščine za čevljarje.

Franc Bensa v ozki ulici št. 8 v Gorici, prodaja vsakovrstno usnje, podplate, kopita, sploh vsa orodja in potrebščine za čevljarje. Zagotavlja dobro blago po zmernih cenah zato se sl. občinstvu priporoča za obilen obisk.

Franjo Jakil

tovarna kož v Rupji p. Miren in zaloga usnja v Gorici Raštel št. 9.

Novine Franc,

mizarski mojster, ima svojo delavnico v Ozki ulici (Via Stretta) v Gorici št. 1. Priporoča se slovenskim rojakom.

Ivan Drufa

na Travniku, ima bogato zalogo vsakovrstnega usnja ter raznega orodja in potrebščin za čevljarje. Prodaja na drobno in na debelo.

Ivan Reja

krčmar „Alla Colomba“ za veliko vojašnico na desnem voglu v ulico Morelli, toči domača vina in ima domačo kuhinjo. Cene prav zmerne.

Anton Obidič

čevljar v Semeniški ulici št. 4. se priporoča Slovincem v mestu in okolici za blagohotna naročila.

Ivan Kavčič

veletržec na Kornu ima zalogo Dreherjevega piva ter žita, moke, soli in otrobij.

Ivan Dekleva

veletržec z vinom v Gorici ima v svojih založnicah vedno na izbiro vsakovrstna domača vina bela in črna istrijska ter bela dalmatinska. Pisarnica se nahaja v Magistratni ulici. Prodaja na debelo.

Anton Fon

v Semeniški ulici ima prodajalnico vsakovrstnih klubov in kap ter gostilnico. Toči vedno dobra in naravna vina.

Spominjajte se o vsaki priliki šolske dece v „Sloginih“ učnih zavodih.

Anton Koren

trgovec v Gosposki ulici, prodaja razno lončarsko, porcelanasto in stekleno blago, reže in vklada šipe v okna, reže in napravlja okvirje za zrcala in podobe.

Peter Birsa

gostilničar pri veliki cerkvi (Corte Caraveggia št. 4.) priporoča sl. občinstvu izborna domača vina, vedno dobro sveže pivo, domačo kuhinjo; postrežba točna.

Ivan Pečenko

veletržec z vinom na debelo v Vrtni ulici št. 8, (poleg ljudskega vrta na desno) prodaja nad 56 litrov po najnižjih cenah pristna bela in črna vina, in sicer: vipavska, furlanska. — Zagotavlja dobro, pristno blago, točno postrežbo in nizke cene.

Ant. Jeretič

za veliko vojašnico v Gorici prodaja vse izdelke, ki spadajo v šolsko in pisarniško rabo kot: papir, peresa, svinčnike, knjižice, knjige za upisovanje, itd. Pisanke in risanke iz dobrega papirja izdeluje v svoji delavnici, na kar se slavno učiteljstvo še posebno opozarja.

Martin Poveraj

civilni in vojaški krojač v Gorici, priporoča svojo veliko zalogo blaga kakor tudi gotovih oblek. Dalje: srajce, spodnje hlače, zavratnice, civilne, vojaške in uradniške ovrtnike, sablje z vsjo opravo, zlate in sreberne zvezde skratka: vse, kar je potrebno za gospodo vsakega stanu. Obleke po naročilih izdeluje točno in po nizki ceni.